॥तैत्तिरीय संहिता॥

॥द्वितीयः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः॥

आपं उन्दन्तु जीवसं दीर्घायुत्वाय वर्चस् ओषंधे त्रायंस्वैन् स्वधिते मैन रे हिर्सीर्देवश्रूरेतानि प्र वंपे स्वस्त्युत्तराण्यशीयाऽऽपों अस्मान्मातरः शुन्धन्तु घृतेनं नो घृतपुर्वः पुनन्तु विश्वंमस्मत्प्र वंहन्तु रिप्रमुदांभ्यः शुचिरा पूत एमि सोमंस्य तुनूरंसि तुनुवं मे पाहि महीनां पयोऽसि वर्चोधा असि वर्चः॥१॥

मियं धेहि वृत्रस्यं क्नीनिकाऽसि चक्षुष्पा असि चक्षुंर्में पाहि चित्पतिंस्त्वा पुनातु वाक्पतिंस्त्वा पुनातु देवस्त्वां सिवता पुनात्वच्छिंद्रेण प्वित्रेण वसोः सूर्यस्य रिश्मिभिस्तस्यं ते पवित्रपते प्वित्रेण यस्मै कं पुने तच्छेकयमा वो देवास ईमहे सत्यंधर्माणो अध्वरे यद्वो देवास आगुरे यित्रेयासो हवांमह इन्द्रांग्री द्यावांपृथिवी आपं ओषधी (2) स्त्वं दीक्षाणामिधंपतिरसीह मा सन्तं पाहि॥२॥

वर्ष ओषधीर्ष्टौ चं॥१॥॥——[१] आकूँत्यै प्रयुजेऽग्नये स्वाहां मेधायै मनसेऽग्नये स्वाहां

आकृत्य प्रयुज् ऽभ्रयं स्वाहा मधायं मनस् ऽभ्रयं स्वाहा दीक्षायै तपंसे ऽग्नये स्वाहा सरंस्वत्यै पूष्णें ऽग्नये स्वाहा ऽऽपों देवी बृहती विश्वशम्भुवो द्यावां पृथिवी उर्वन्ति रक्षं बृहस्पिते नीं हिवषां वृधातु स्वाहा विश्वं देवस्यं नेतुर्मर्तो ऽवृणीत सख्यं विश्वं राय इष्ध्यसि द्युम्नं वृणीत पुष्यसे स्वाहं कर्सा मयोः शिल्पें स्थस्ते वामा रंभे ते माँ॥३॥

पातमाऽस्य यज्ञस्योद्दचं इमां धिय् शिक्षंमाणस्य देव ऋतुं दक्षं वरुण सःशिंशाधि ययाऽति विश्वां दुरिता तरेम सुतर्माणमधि नाव रे रुहेमोर्गस्याङ्गिर्स्यूर्णम्रदा ऊर्जं मे यच्छ पाहि मा मा मां हि रसीर्विष्णोः शर्मास शर्म यजंमानस्य शर्म

मे यच्छु नक्षंत्राणां माऽतीकाशात् पाहीन्द्रंस्य योनिंरसि॥४॥ मा मां हिश्सीः कृष्यै त्वां सुसस्यायैं सुपिप्पृलाभ्यस्त्वौषंधीभ् सूपस्था देवो वनस्पतिंरूर्ध्वो मां पाह्योद्दचः स्वाहां यज्ञं

सूपस्था देवो वनस्पतिंरूध्वो मा पाह्योद्द स्वाहां युज्ञं मनसा स्वाहा द्यावांपृथिवीभ्या स्वाहोरोर्न्तरिक्षात्स्वाहां यज्ञं वातादा रंभे॥५॥

मा योनिरसि त्रिष्शर्च॥२॥॥———

[२]

देवीं धियं मनामहे सुमृडीकाम्भिष्टंये वर्चीधां यज्ञवांहस स् सुपारा नो असृद्वशें। ये देवा मनोजाता मनोयुजंः सुदक्षा दक्षंपितार्स्ते नंः पान्तु ते नोऽवन्तु तेभ्यो नम्स्तेभ्यः स्वाहा-ऽग्रे त्व सु जांगृहि वय सु मंन्दिषीमहि गोपाय नंः स्वस्तयें प्रबुधे नः पुनर्ददः। त्वमंग्रे व्रत्पा असि देव आ मर्त्येष्वा। त्वम्॥६॥

युज्ञेष्वीड्यः॥ विश्वं देवा अभि मा माऽवंवृत्रन् पूषा स्नया सोमो राधंसा देवः संविता वसौंवंसुदावा रास्वेयंथ्सोमाऽ-ऽभूयो भर मा पृणन्यूर्त्या वि रांधि माऽहमायुंषा चन्द्रमंसि मम भोगांय भव वस्त्रमसि मम भोगांय भवोस्राऽसि मम् भोगांय भव हयोऽसि मम भोगांय भव॥७॥

छागोंऽसि मम् भोगांय भव मेषोंऽसि मम् भोगांय भव वायवें त्वा वरुंणाय त्वा निर्ऋत्यै त्वा रुद्रायं त्वा देवीरापो अपां नपाद्य ऊर्मिर्हंविष्यं इन्द्रियावांन्मदिन्तंमस्तं वो मा-ऽवंक्रमिष्मिच्छंन्तं तन्तुं पृथिव्या अनुं गेषं भुद्राद्भि श्रेयः प्रेहि बृह्स्पतिः पुरपृता ते अस्त्वथेमवं स्य वर् आ पृथिव्या आरे शत्रूंन कृणुहि सर्ववीर एदमंगन्म देव्यजंनं पृथिव्या विश्वें देवा यदर्जुषन्त पूर्व ऋक्सामाभ्यां यर्जुषा स्नतरंन्तो रायस्पोषेण समिषा मंदेम॥८॥

आ त्वर हयोंऽसि मम् भोगांय भव स्य पश्चंविरशतिश्च॥३॥॥———[३]

इयं ते शुक्र तनूरिदं वर्चस्तया सं भेव भ्राजं गच्छु जूरेसि धृता मनंसा जुष्टा विष्णंवे तस्यांस्ते स्त्यसंवसः प्रस्वे वाचो यत्रमंशीय स्वाहां शुक्रमंस्यमृतंमिस वैश्वदेव हिवः सूर्यस्य चक्षुराऽरुंहम्ग्रेरक्षणः कनीनिकां यदेतंशिभिरीयंसे भ्राजंमानो विपश्चिता चिदंसि मनाऽसि धीरंसि दक्षिणा॥९॥

असि यज्ञियांऽसि क्षित्रियाऽस्यदितिरस्युभ्यतःशीर्ष्णी सा नः सुप्रांची सुप्रंतीची सं भेव मित्रस्त्वां पिद बंधातु पूषा-ऽध्वनः पात्विन्द्रायाध्यंक्षायान् त्वा माता मन्यतामन् पिताऽनु भ्राता सग्भ्योऽनु सखा सयूँथ्यः सा देवि देवमच्छेहीन्द्रांय सोमर् रुद्रस्त्वाऽऽवंतियतु मित्रस्यं पथा स्वस्ति सोमंसखा पुन्रेहिं सह र्य्या॥१०॥

दक्षिणा सोमंसखा पश्चं च॥४॥॥———[४]

वस्व्यंसि रुद्राऽस्यदिंतिरस्यादित्याऽसिं शुक्राऽसिं चन्द्राऽसि बृह्स्पतिंस्त्वा सुम्ने रंण्वतु रुद्रो वसुंभिरा चिंकेतु पृथिव्यास्त्वां मूर्धन्ना जिंघिमं देवयजंन इडांयाः पदे घृतवंति स्वाहा परिलिखित्र रक्षः परिलिखिता अरांतय इदमहर रक्षंसो ग्रीवा अपिं कृन्तामि यौंऽस्मान् द्वेष्टि यं चं वयं द्विष्म इदमंस्य ग्रीवाः॥११॥

अपि कृन्ताम्यस्मे रायस्त्वे रायस्तोते रायः सं देवि देव्योर्वश्यां पश्यस्व त्वष्टींमती ते सपेय सुरेता रेतो दर्धाना वीरं विदेय तर्व संदशि माऽह १ रायस्पोषेण वि योषम्॥१२॥

अस्य ग्रीवा एकान्नत्रिष्शर्च॥५॥॥————[५] अश्शुनां ते अश्शुः पृंच्यतां पर्रुषा पर्रुग्न्यस्ते कार्ममवतु मदाय रसो अच्युंतोऽमात्योंऽसि शुऋस्ते ग्रहोऽभि त्यं देव संवितारं मूण्योः क्वि कंतुमर्चामि सत्यसंवस १

रत्याम्भि प्रियं मृतिमूर्ध्वा यस्यामित्भा अदिद्युतत्सवीमिन हिरंण्यपाणिरिममीत सुऋतुंः कृपा सुवंः। प्रजाभ्यंस्त्वा प्राणायं त्वा व्यानायं त्वा प्रजास्त्वमनु प्राणिहि प्रजास्त्वामनु प्राणंन्तु॥१३॥

सोमं ते क्रीणाम्यूर्जस्वन्तं पर्यस्वन्तं वीर्यावन्तमभिमातिषाह

शुक्रं ते शुक्रेणं क्रीणामि चन्द्रं चन्द्रेणामृतंममृतंन सम्यते गोर्स्मे चन्द्राणि तपंसस्तनूरंसि प्रजापंतेर्वर्णस्तस्यांस्ते सहस्रपोषं पुष्यंन्त्याश्चर्मणं पृश्नां क्रीणाम्यस्मे ते बन्धुर्मियं ते रायः श्रयन्तामस्मे ज्योतिः सोमविक्रियिणि तमो मित्रो न एहि सुमित्रधा इन्द्रंस्योरु मा विश् दक्षिणमुशत्रुशन्तः स्योनः स्योनः स्वान भ्राजाङ्कारे बम्भारे हस्त सुहंस्त कृशांनवेते वेः सोम्कर्यणास्तान्नंक्षध्वं मा वो दभन्न॥१४॥

उदायंषा स्वायुषोदोषंधीनाः रसेनोत्पर्जन्यंस्य शुष्मेणोदंस्थाममृताः अन्। उर्वन्तिरंक्षमिन्वह्यदित्याः सदो-ऽस्यदित्याः सद् आसीदास्तंभ्राद्यामृष्भो अन्तिरंक्षमिमीत विरमाणं पृथिव्या आसीदिहिश्वा भुवनानि सम्माङ्विश्वत्तानि वरुणस्य व्रतानि वनेषु व्यन्तिरंक्षं ततान् वाज्मर्वत्सु पयो अघ्रियासुं हृत्सु॥१५॥

ऋतुं वर्रुणो विक्ष्विग्निं दिवि सूर्यमदधात्सोम्मद्रावुदुत्यं जातवेदसं देवं वहन्ति केतवः। दृशे विश्वाय सूर्यम्॥ उस्रावेतं धूरुषाहावनुश्रू अवीरहणौ ब्रह्मचोदनौ वर्रुणस्य स्कम्भनमसि वर्रणस्य स्कम्भुसर्जनमसि प्रत्यंस्तो वर्रणस्य पार्शः॥१६॥

प्रच्यंवस्व भुवस्पते विश्वांन्यभि धामांनि मा त्वां परिप्री विंद्नमा त्वां परिप्रिश विंद्नमा त्वां परिप्रिश विंद्नमा त्वां परिप्रिश विंद्नमा त्वां परिप्रिश विंद्नमा त्वां वृकां अघायवो मा गंन्थ्वों विश्वावंसुरा दंघच्छोनो भूत्वा परां पत् यजंमानस्य नो गृहे देवैः स इस्कृतं यजंमानस्य स्वस्त्ययंन्यस्यिष पन्थांमगस्मिह स्वस्तिगामंनेहसं येन विश्वाः परि द्विषों वृणिक्तं विन्दते वसु नमो मित्रस्य वरुणस्य चक्षंसे महो देवाय तद्दतः संपर्यत दूरेदृशे देवजांताय केतवे दिवस्पुत्राय सूर्याय शःसत् वरुणस्य स्कम्भनमिस् वरुणस्य स्कम्भनमिस्

मित्रस्य त्रयंविश्वतिश्वाद्याः [९]
अग्नेरांतिथ्यमंसि विष्णंवे त्वा सोमंस्याऽऽतिथ्यमंसि
विष्णंवे त्वाऽतिंथेरातिथ्यमंसि विष्णंवे त्वाऽग्नयें त्वा
रायस्पोषदान्त्रे विष्णंवे त्वा श्येनायं त्वा सोम्भृते विष्णंवे
त्वा या ते धामांनि ह्विषा यर्जन्ति ता ते विश्वां परिभूरंस्तु
यज्ञं गंयस्फानंः प्रतरंणः सुवीरोऽवीरहा प्र चंरा सोम्

दुर्यानदित्याः सदोऽस्यदित्याः सद् आ॥१८॥

सीद् वर्रुणोऽसि धृतव्रंतो वारुणमंसि शृंयोर्देवानारं सुख्यान्मा देवानांमपसंश्किथ्समृह्यापंतये त्वा गृह्णामि परिपतये त्वा गृह्णामि तनूनव्रं त्वा गृह्णामि शाक्करायं त्वा गृह्णामि शक्कान्नोजिष्ठाय त्वा गृह्णाम्यनांधृष्टम- स्यनाधृष्यं देवानामोजोंऽभिशस्तिपा अनिभशस्तेऽन्यमन् मे दीक्षां दीक्षापंतिर्मन्यतामन् तपस्तपंस्पतिरञ्जसा सृत्यमुपं गेषरं सुविते मां धाः॥१९॥

आ मैकं च॥10॥॥**————[१०**]

अध्शर्षश्चरते देव सोमाऽऽप्यायतामिन्द्रांयैकधन्विद् आ तुभ्यमिन्द्रंः प्यायतामा त्वमिन्द्रांय प्यायस्वाऽऽ प्यांयय सखींन्थ्यन्या मेधयां स्वस्ति ते देव सोम सुत्यामंशीयेष्टा रायः प्रेषे भगायर्तमृतवादिभ्यो नमो दिवे नमः पृथिव्या अग्ने व्रतपते त्वं व्रतानां व्रतपंतिरसि या ममं तुन्रेषा सा त्वियं॥२०॥

या तर्व तुनूरिय सा मियं सह नौ व्रतपते ब्रतिनौर्व्रतानि या तें अग्रे रुद्रिया तुनूस्तयां नः पाहि तस्यौस्ते स्वाहा या

ते अग्नेऽयाश्या रंजाश्या हंराश्या तुनूर्वर्षिष्ठा गह्वरेष्ठोग्रं वचो अपावधीं त्वेषं वचो अपावधी स्वाहाँ॥२१॥

त्वियं चत्वारि र्श्च ॥ 11 ॥ ॥ — [११]

वित्तायंनी मेऽसि तिक्तायंनी मेऽस्यवंतान्मा नाथितमवंतान्मा व्यथितं विदेरिग्नर्नभो नामाग्ने अङ्गिरो यौऽस्यां पृथिव्यामस्यायुषा नाम्नेहि यत्तेऽनांधृष्टं नामं यज्ञियं तेन त्वाऽऽद्धेऽग्ने अङ्गिरो यो द्वितीयंस्यां तृतीयंस्यां पृथिव्यामस्यायुषा नाम्नेहि यत्तेऽनांधृष्टं नामं॥२२॥

यज्ञियं तेन त्वाऽऽदंधे सि॰्हीरंसि महिषीरंस्युरु प्रथस्वोरु ते यज्ञपंतिः प्रथतां ध्रुवाऽसिं देवेभ्यः शुन्धस्व देवेभ्यः शुम्भस्वेन्द्रघोषस्त्वा वसुंभिः पुरस्तांत्पातु मनोजवास्त्वा पितृभिदिक्षिणतः पातु प्रचेतास्त्वा रुद्रैः पश्चात्पातु विश्वकंमां त्वाऽऽदित्यैरुंत्तरतः पातु सि॰्हीरंसि सपत्नसाही स्वाहां सि॰्हीरंसि सप्रजाविनः स्वाहां सि॰्हीः॥२३॥

असि रायस्पोषविनः स्वाहां सि॰्हीरंस्यादित्यविनः स्वाहां सि॰्हीर्स्या वह देवान्देवयते यजमानाय स्वाहां भूतेभ्यंस्त्वा विश्वायंरिस पृथिवीं हर्ह ध्रुविक्षिदंस्यन्तिरिक्षं हरहाच्युतिक्षिदंसि दिवं हरहाग्नेर्भस्मांस्यग्नेः पुरीषमिस॥२४॥

नामं सुप्रजाविनः स्वाहां सिर्देशः पश्चंत्रिरशच॥12॥॥———[१२]

युअते मनं उत युंअते धियो विप्रा विप्रंस्य बृह्तो विप्रिक्षतः। वि होत्रां दधे वयुनाविदेक इन्म्ही देवस्यं सिवृतः परिष्ठुतिः॥ सुवाग्देव दुर्या आवंद देवश्रुतौ देवेष्वा घोषेथामा नो वीरो जायतां कर्मण्यो य सर्वेऽनुजीवांम् यो बंहूनामसंद्वशी। इदं विष्णुर्वि चंक्रमे त्रेधा नि दंधे प्दम्। समूंढमस्य॥२५॥

पार्सुर इरांवती धेनुमती हि भूतर सूंयव्सिनी मनंवे यश्स्ये। व्यंस्कभाद्रोदंसी विष्णुंरेते दाधारं पृथिवीम्भितीं म्यूखैंः॥ प्राची प्रेतंमध्वरं कृत्पयंन्ती ऊर्ध्वं यज्ञं नंयतं मा जींह्वरत्मत्रं रमेथां वर्ष्मन्पृथिव्या दिवो वां विष्णवुत वां पृथिव्या महो वां विष्णवुत वाऽन्तरिक्षाद्धस्तौं पृणस्व बहुभिवंस्व्यैंरा प्र यंच्छ॥२६॥

दक्षिणादोत स्व्यात्। विष्णोर्नुकं वीर्याणि प्र वीचं यः

पार्थिवानि विम्मे रजारेस् यो अस्केभायदुत्तंरर स्थस्थं विचकमाणस्त्रेधोरुंगायो विष्णों र्राटंमस् विष्णोः पृष्ठमंसि विष्णोः स्वर्शे स्थो विष्णोः स्यूरंसि विष्णों प्र्वासि वेष्णवमंसि विष्णों त्वा॥२७॥

अस्य युच्छेकान्नचंत्वारिष्ट्शचं॥13॥॥———[१३] कृणुष्व पाजः प्रसितिं न पृथ्वीं याहि राजेवामवार् इभेन।

तृष्वीमन् प्रसितिं द्रणानोऽस्तांसि विध्यं रक्षसस्तिपिष्ठैः॥ तवं भ्रमासं आशुया पंतन्त्यन् स्पृश धृषता शोश्चानः। तपूर्ध्व्यग्ने जुह्वां पत्ङ्गानसंदितो वि सृंज विष्वंगुल्काः॥ प्रति स्पशो वि सृंज तूर्णितमो भवां पायुर्विशो अस्या अदंब्यः। यो नो दूरे अघशर्षसः॥२८॥

यो अन्त्यग्ने मार्किष्टे व्यथिरा दंधर्षीत्। उदंग्ने तिष्ठ प्रत्या-ऽऽतंनुष्व न्यंमित्रारं ओषतात्तिग्महेते। यो नो अरांतिर समिधान चुक्रे नीचा तं धंक्ष्यत्सं न शुष्कम्॥ ऊर्ध्वो भंव प्रतिं विध्याध्यस्मदाविष्कृंणुष्व दैव्यान्यग्ने। अवं स्थिरा तंनुहि यातुज्जनांश्चामिमजांमिं प्र मृंणीहि शत्रूंन्॥ स ते॥२९॥ जानाति सुमतिं यंविष्ठ य ईवंते ब्रह्मंणे गातुमैरंत्। विश्वांन्यस्मै सुदिनांनि रायो द्युम्नान्यर्यो वि दुरों अभि द्यौत्॥ सेदंग्ने अस्तु सुभगः सुदानुर्यस्त्वा नित्येन ह्विषा य उक्थेः। पिप्रींषित् स्व आयुंषि दुरोणे विश्वेदंस्मै सुदिना साऽसंदिष्टिः॥ अर्चामि ते सुमृतिं घोष्युर्वाख्सं ते वावातां जरताम्॥३०॥

इयङ्गीः। स्वश्वांस्त्वा सुरथां मर्जयेमास्मे क्षुत्राणिं धारयेरनु द्यून्॥ इह त्वा भूर्या चंरेदुप् त्मन्दोषांवस्त-दींदिवाश्समनु द्यून्। कीर्डन्तस्त्वा सुमनंसः सपेमाभि द्युम्ना तंस्थिवाश्सो जनांनाम्॥ यस्त्वा स्वश्वः सुहिर्ण्यो अंग्न उपयाति वसुंमता रथेन। तस्यं त्राता भंवसि तस्य सखा यस्तं आतिथ्यमानुषग्जुजोषत्॥ महो रुंजामि॥३१॥

बन्धुता वचोभिस्तन्मां पितुर्गीतंमादिन्वंयाय॥ त्वं नो अस्य वचंसिश्चिकिद्धि होत्यंविष्ठ सुऋतो दमूनाः॥ अस्वंप्रजस्तरणंयः सुशेवा अतंन्द्रासोऽवृका अश्रंमिष्ठाः। ते पायवंः सिध्रयंश्चो निषद्याऽग्ने तवं नः पान्त्वमूर॥ ये पायवो मामतेयं ते अग्ने पश्यंन्तो अन्धं दुरितादरंक्षन्। रुरक्ष तान्थ्सुकृतों विश्ववेदा दिफ्संन्त इद्रिपवो ना हं॥३२॥ देभुः॥ त्वयां वय संधन्यंस्त्वोतास्तव प्रणींत्यश्याम् वाजांन्। उभा शश्सां सूदय सत्यतातेऽनुष्टुया कृणुद्यह्रयाण॥ अया ते अग्ने समिधां विधेम् प्रति स्तोम श्रिस्यमांनं गृभाय। दहाशसां रक्षसंः पाद्यंस्मान्द्रुहो निदो मित्रमहो अवद्यात्॥ रक्षोहणं वाजिनमाऽऽजिंघिम मित्रं प्रथिष्टमुपं यामि शर्म। शिशांनो अग्निः कर्तुभिः समिद्धः स नो दिवा॥३३॥

स रिषः पांतु नक्तम्॥ वि ज्योतिषा बृह्ता भांत्यग्निराविविश्वांनि कृणुते महित्वा। प्रादेवीर्मायाः संहते दुरेवाः शिशींते शृङ्गे रक्षंसे विनिक्षे॥ उत स्वानासो दिविषंन्त्वग्नेस्तिग्मायुंधा रक्षंसे हन्तवा उ। मदे चिदस्य प्ररुजन्ति भामा न वंरन्ते परिबाधो अदेवीः॥३४॥

अघशर्रमः स ते जरतार रुजामि हु दिवैकंचत्वारिरशच॥14॥॥———[१४]

देवस्यं रक्षोहणों विभूस्त्वः सोमात्यन्यानगां पृथिव्या इषे त्वाऽऽदंदे वाक्ते सं तें समुद्रः हिविष्मंतीर्ह्दे त्वमंग्ने रुद्रश्चतुंर्दश॥ देवस्यं गुमध्यें हिविष्मंतीः पवस् एकंत्रिःशत्॥ देवस्यार्चयः॥ हिरिः ओम्। श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥॥———[१५]

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io. GitHub: http://stotrasamhita.github.io | http://github.com/stotrasamhita

द्वितीयः प्रश्नः 14

 ${\sf Credits:} \quad {\sf http://stotrasamhita.github.io/about/}$